

Ügyszám:	III/353-0/2013	
Érkezett:	2013 FEBR 27.	
Példány:	1	Kezelőiroda: Aue
Működési terület: <u>hivatalból</u>		

V É G Z É S

A Fővárosi Törvényszék az [REDACTED] *kényszer-végelszámolási ügyben* hivatalból eljárva az eljárást *felfüggeszti*.

A bíróság ezzel egyidejűleg az Alkotmánybírósághoz fordul, és kezdeményezi a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (Lvtv.) 35. § (1)-(3) bekezdései alaptörvény-ellenességének vizsgálatát.

A bíróság elsődlegesen indítványozza az Lvtv. 35. § (1) bekezdésének „2012. február 29-éig” szövegrésze, az Lvtv. 35. § (2) bekezdése első mondatának „legkésőbb 2012. június 30. napjáig” szövegrésze és a bekezdés második mondata, valamint az Lvtv. 35. § (3) bekezdés b) pontja „nem vagy” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Másodlagosan a bíróság indítványozza a vizsgálni kért rendelkezések jelen ügyben történő alkalmazhatóságának kizárását, arra az esetre, ha időközben az Lvtv. – más ügyben megállapított alaptörvény-ellenesség folytán – pro futuro hatállyal egészében vagy a támadott részekben megsemmisítésre kerülne.

A bíróság az alaptörvény-ellenességet Magyarország Alaptörvénye „Alapvetés” Cím B) Cikk 1. bekezdése, „Szabadság és Felelősség” Cím I. cikk (3)-(4) bekezdése, VII. cikk (1) bekezdése, VIII. Cikk (2) bekezdése, XV. Cikk (1)-(2) bekezdése, illetve XXIV. Cikk (1) bekezdésének sérelmében észlelte.

Jelen végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS

A) Tényállás:

Az [REDACTED] a Fővárosi Bíróság 7.Pk.60.634/2003/2. számú végzésével egyházként vette nyilvántartásba.

Az egyház 2011. december 20. napjáig nem kérte egyházkénti ismételt elismerését. Ezért a szervezet 2012. január 01. napjától a törvény erejénél fogva egyesületnek minősül [Lvtv. 34. § (1) bek.].

Az ex lege egyesületté átalakult szervezet 2012. február 29. napjáig nyilatkozhatott arról, hogy kíván-e egyesületként továbbműködni, vagy sem [Lvtv. 35. § (1) bek.].

Nemleges nyilatkozat, vagy a nyilatkozattétel elmulasztása ahhoz az eredményhez vezet, hogy a bíróságnak a szervezetet hivatalból, kényszer-végelszámolás keretében jogutód nélkül meg kell szüntetnie, minden további vizsgálat nélkül [Lvtv. 35. § (3) bekezdés b) pont].

Jelen ügyben a tárgyi szervezet 2012. február 29. napjáig a továbbműködésére vonatkozóan nyilatkozatot nem tett, e kötelezettségét a mai napig nem pótolta. A kényszer-végelszámolás elrendelésére irányuló hivatalbóli eljárás 2012. október 25. napján indult meg.

A bíróság az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét észlelte.

B) A vizsgálni kért és az azokkal közvetlenül összefüggő, az indoklásban hivatkozott jogszabályi rendelkezések:

Az Lvtv. 34. § (1) bekezdése alapján az Lvtv. mellékletében meghatározott egyházak és azok vallásos célra létrejött önálló szervezetei kivételével valamennyi, a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett szervezet és annak vallásos célra létrejött önálló szervezete (a továbbiakban együtt: szervezet) 2012. január 1-jétől egyesületnek minősül.

Az Lvtv. 35. § (1) bekezdése szerint a szervezet 2012. február 29-éig nyilatkozik továbbműködési szándékának hiányáról vagy – továbbműködési szándék esetén – az egyesületre vonatkozó szabályok szerint változásbejegyzési eljárást indít, amelyre a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 37. § (1) bekezdését, 38. §-át és 63. §-át kell alkalmazni azzal, hogy alakuló ülésen az átalakulást elhatározó ülést kell érteni.

Az Lvtv. 35. § (2) bekezdése szerint a szervezet az egyesület nyilvántartásba vételéhez szükséges feltételeket legkésőbb 2012. június 30-áig teljesítheti azzal, hogy ha a szervezet vallási tevékenységét 2012. január 1-jétől a 2011. december 31-én hatályos belső egyházi szabályában meghatározott szervezeti keretek között változatlanul végzi, a bíróság az egyesület bírósági nyilvántartásba vétele során a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 62. § (3) bekezdés b) pontja, 63. § (1), (3) és (4) bekezdése szerinti feltételekkel kapcsolatosan nem vizsgálja, hogy a szervezet létesítő okirata megfelel-e a legfőbb szerv, az ügyintéző szerv és a képviselői szerv létrejöttére és hatáskörére vonatkozó törvényi szabályoknak. E határidő elmulasztása jogvesztő.

Az Lvtv. 35. § (3) bekezdése szerint a bíróság a szervezetet a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)–(6) bekezdésének, 117. §-ának és 118. §-ának alkalmazásával kényszer-végelszámolási eljárás keretében jogutód nélkül megszünteti, ha a szervezet

- a) a változásbejegyzési eljárás során a változásbejegyzési eljárásban meghatározott feltételeket nem teljesíti, vagy
- b) 2012. február 29-éig a továbbműködéséről nem vagy nemlegesen nyilatkozott.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) 9. § (1) bekezdése szerint a civil szervezet végelszámolására – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezéseit, kényszer-végelszámolására a Ctv. 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)–(6) bekezdését, 117. §-át és 118. §-át az Ectv-ben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.

A Ctv. 2012. február 29. napján hatályos 116. § (6) bekezdése alapján a kényszer-végelszámolásra a Ctv. VIII. Fejezetének („A végelszámolás”) szabályait – a Ctv. 7. címében („A kényszer-végelszámolás) foglalt eltérésekkel – kell alkalmazni.

A Ctv. 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)-(4) bekezdése szerint

(3) A kényszer-végelszámolás során a cég legfőbb szerve nem dönthet a cégnek a végelszámolási eljárás alatti működtetéséről, illetve a végelszámolási eljárás megszüntetéséről. A végelszámolás kezdő időpontját követően a cég szervei nem hozhatnak a végelszámolás céljával ellentétes döntéseket.

(4) A cégbíróság nem dönthet a jogerősen elrendelt kényszer-végelszámolás megszüntetéséről. A kényszer-végelszámolást - ha arra a cég által elhatározott végelszámolást követően kerül sor - a jogerős elrendelésétől számított egy éven belül be kell fejezni. A cégbíróság a határidőt a végelszámoló kérelmére indokolt esetben egy alkalommal hat hónappal, illetve ha peres eljárás van folyamatban, e per jogerős befejezéséig meghosszabbíthatja.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (Cet.) 42. § (1) bekezdése szerint a szervezet, ha az Ectv. vagy külön törvény így rendelkezik végelszámolás lefolytatása után, illetve - ha a szervezetre irányadó törvény ezt megengedi - ennek hiányában is kérheti a törlését a nyilvántartásból. A kérelem elbírálására a nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Az Ectv. 11. §-a szerint (1) A civil szervezet működése felett az ügyészség - az Ectv-ben, valamint a Ptk-ban meghatározott eltérésekkel - az ügyészségről szóló törvény rendelkezései szerint törvényességi ellenőrzést gyakorol. A törvényességi ellenőrzés nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

(2) A törvényességi ellenőrzést gyakorló ügyész ellenőrzi, hogy a civil szervezet

a) belső (önkormányzati) szabályzatai, illetve azok módosításai megfelelnek-e a jogszabályoknak és a létesítő okiratnak,

b) működése, határozatai, a legfőbb szerv döntései megfelelnek-e a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak vagy az egyéb belső (önkormányzati) szabályzatoknak.

(3) Ha a civil szervezet működésének törvényessége másképpen nem biztosítható, az ügyész törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva keresettel a bírósághoz fordulhat. A bíróság a keresetet megvizsgálja és szükség esetén

a) megsemmisíti a civil szervezet bármely szervének törvénysértő határozatát, és szükség szerint új határozat meghozatalát rendeli el,

b) a működés törvényességének helyreállítása érdekében összehívja a legfőbb szervet, vagy határidő tűzésével a törvényes működés helyreállítására kötelezi a legfőbb szervet, és minderről értesíti a civil szervezetnél választott felügyelő szervet is,

c) ha a törvényes működés nem állítható helyre vagy a b) pont szerinti határidő eredménytelenül telt el, a civil szervezetet megszünteti.

(4) A bíróság az ügyész keresete alapján felosztatja az egyesületet, ha annak működése vagy tevékenysége az Ectv. 3. § (3) bekezdésébe ütközik.

(5) A bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja az egyesület megszűnését, ha az legalább egy éve nem működik, vagy tagjainak száma a Ptk. 61. § (3) bekezdésében meghatározott legkisebb létszám alá csökken.

(6) A civil szervezet - felosztatása, megszüntetése vagy megszűnésének megállapítása esetén - a nyilvántartásból való törlésről rendelkező bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg.

(7) Az ügyész a civil szervezet szervének törvénysértő határozatának megsemmisítésére a (3) bekezdés a) pontja szerinti keresetlevelet a határozat meghozatalától számított egy éven belül nyújthatja be.

C) Az Alkotmánybíróság eljárásának bírósági titkár általi kezdeményezésére vonatkozó, annak lehetőségét megalapozó jogszabályi rendelkezések:

Magyarország Alaptörvényének „Az Állam” cím 24. cikk (2) bekezdés b) pontja szerint az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 25. §-a szerint ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.

Az Abtv. 1. § b) pontja szerint e törvény alkalmazásában bíró: a bíró, valamint a bírósági titkár, ha törvény rendelkezése alapján az egyesbíró hatáskörében bírósági titkár eljárhat.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (Cet.) 5. § (1) bekezdése, továbbá a Ctv. 32. § (1) bekezdése és 96. §-a alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 11. § (1) bekezdése alapján az első fokon eljáró bíróság - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - egy hivatásos bíróból áll (egyesbíró).

A Cet. 5. § (2) bekezdése szerint a bírósági titkár első fokon önállóan önálló aláírási joggal eljárhat, érdemi határozatot hozhat a törvényben szabályozott polgári nemperes eljárásokban.

A Ctv. 2012. február 29. napján hatályos 116. § (6) bekezdése alapján a kényszer-végelszámolásra a Ctv. VIII. Fejezetének („A végelszámolás”) szabályait – a Ctv. 7. címében („A kényszer-végelszámolás) foglalt eltérésekkel – kell alkalmazni.

A Ctv. 2012. július 24. napjától hatályos, és jelen eljárásban alkalmazandó 1/A. § (1) bekezdése szerint a Ctv-ben szabályozott nemperes eljárásokban - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - első fokon önálló aláírási joggal, az érdemi határozatok meghozatalára is kiterjedően bírósági titkár is eljárhat.

A Ctv. 1/A. § (2) bekezdése i) pontja alapján végelszámolási ügyekben bíró hozza meg a következő határozatokat: végelszámolás lefolytatása során a végelszámoló jogsértő intézkedése vagy mulasztása miatt előterjesztett kifogás elbírálása tárgyában hozott érdemi határozat.

D) Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezései és az azok tartalmát közvetlenül kibontó egyes rendelkezések

Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény) „Alapvetés” Cím B) Cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím I. cikk (3)-(4) bekezdése szerint

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím VII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények,

szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím VIII. Cikk (2) bekezdése szerint mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.

Az Ectv. 3. § (1)-(2) bekezdése szerint

(1) Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre vagy azokhoz csatlakozzon.

(2) Az egyesülési jog alapján a természetes személyek, valamint tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei szervezeteket hozhatnak létre és működtethetnek.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím XV. Cikk (1)-(2) bekezdése szerint

(1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím XXIV. Cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

E) Az Alaptörvény észlelt sérelmének részletezése.

Az Lvtv. támadott szabályai mögötti eredendő jogpolitikai cél az egyházként elismert szervezetek egyfajta profiltisztítása volt, a közösségi vallásgyakorlás szervezeti kereteinek átalakításával, a működés ismert anomáliáinak megszüntetésével. Az egyházak működése felett törvényességi felügyeleti jogkört 1990 óta napjainkig semmilyen szervezet nem gyakorol. (Bár az ügyészségnek a korábban hatályos 1990. évi IV. törvény alapján volt keresetindítási joga pl. a nem működő egyházak megszűnésének megállapítása iránt, ez a gyakorlatban nem bizonyult élő jogintézménynek.)

A jogalkotó által választott megoldás az általa el nem ismert egyházak ex lege egyesületekké tétele, akként, hogy az egyesületek az egyházak általános jogutódai, a törvény által meghatározott időponttól. Ezzel az adott szervezetek keretén belüli közös vallásgyakorlást egyúttal az egyesülési jog körébe vonta.

Ennek az első és legalapvetőbb következménye az, hogy – figyelemmel a civil szervezetek nyilvántartásának közhitelességére, a mögötte álló közbizalomra és a jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményére – a jogutód szervezetet egyesületként nyilvántartásba kell venni, hiszen a nyilvántartásban a szervezetek még csak egyházként szerepelnek. A jogalkotó ezért kötelezővé tette a jogutód szervezetek utólagos egyesületkénti regisztrációját, azzal, hogy – a főszabálytól eltérően – e szervezetek nem a nyilvántartásba vétellel jönnek létre, hiszen ezek már a jogutódlás törvényi időpontjától kezdve a törvény erejénél fogva léteznek.

A regisztráció során a szervezet működésének kereteit, alapdokumentumait – a törvény szerinti kivételek fenntartásával – az egyesületi formához kellett igazítani, ezzel biztosítandó a szervezet törvényes működését. Amennyiben a szervezet a regisztrációs eljárást a törvényben biztosított határidőig nem indította el, illetve az előírt feltételeket az eljárásban nem teljesítette, úgy működése nem törvényes.

(A törvény indoklása ettől eltérő következtetésre jut: eszerint a szervezet a 2012. február 29-i hatánappal záruló határidő elmulasztása folytán 2012. március 01. napjával jogutód nélkül megszűnik. Ezt azonban a törvény normaszövege kifejezetten már nem mondja ki, és abból a bíróság álláspontja szerint ez nem is következik.)

A mulasztáshoz a törvény azt a következményt kapcsolta, hogy a bíróságnak hivatalból indított polgári nemperes eljárásban el kell rendelnie a jogutód egyesület kényszer-végelszámolását, és ennek keretében azt jogutód nélkül meg kell szüntetnie. Ez az ügy érdemében meghozható egyetlen lehetséges bírósági döntés.

A bíróság álláspontja szerint az előbbiek szerinti szabályozás az egyesülési jog, a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jog, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét jelenti, azoknak mind alanyi jogi, mind intézményvédelmi oldalát tekintve. Sérül továbbá a hátrányos megkülönböztetés tilalma, ekként a törvény előtti egyenlőség elve is. A szabályozás a jogállamiság alaptörvényi követelményének sem felel meg, az annak részét képező jogbiztonság elvének sérelmén keresztül, különös tekintettel a normavilágosság követelményére, a szabadságjogok gyakorlásához szükséges feltételek biztosítására (intézményvédelmi oldal), és a polgári eljáráshoz fűződő alkotmányos követelményekből következő eljárási garanciák érvényesülésére.

Az egyes alapjogok, illetve alkotmányos követelmények sérelme a bíróság megítélése szerint az alábbiakban valósul meg.

a) Jogállamiság és jogbiztonság elve:

1. Nem egyértelmű a szabályozás a mulasztás beálltanak tényleges időpontja, illetve a mulasztás kimentésének jogi lehetősége tekintetében.

A Legfelsőbb Bíróság 4/2003. Polgári Jogegységi Határozata szerint az eljárást megindító határidők anyagi jogi határidőknek tekintendők. Ekként vélhetően a 2012. február 29. napjával mint hatánappal lezárt eljárásindítási határidő is ennek tekintendő. A jogszabály a határidő jogvesztő jellegét nem állapította meg, a kimentéshez viszont nem kapcsolt a Pp. szerinti igazolási kötelezettséget. Ez alapján a kimentésre elvileg a Ptk. elévülési szabályai lehetnének irányadók, mivel e határidő nem jogvesztő, hanem elévülési jellegű. Az elévülés az általános szabályok szerint hivatalból nem, csak kifogásra vehető figyelembe.

A gyakorlatban azonban érezhető zavart okozott és okoz mind a jogalkalmazás, mind a jogkereső közönség részéről az, hogy a jogalkotó kifejezetten 2012. február 29. napjának elmulasztásához kapcsolja a kényszer-végelszámolás megindításának kötelezettségét, a fentebb hivatkozott indoklásból kitűnően pedig nem kívánt (volna) lehetőséget adni a kimentésre, mivel a szervezetet 2012. március 01-jével megszüntként kívánta tételni. Kérdéses, hogy ez esetekben a jogalkotó szándéka az elévülési jellegű határidő mulasztásának, azaz az elévülés beálltanak hivatalbóli figyelembe vételére irányult-e (hasonlóan pl. a munkajogi igényekhez, ahol az elévülést hivatalból kell figyelembe venni). A törvény ezt azonban kifejezetten nem mondja ki. A másik lehetőség – speciális szabály híján – az általános szabályok alkalmazása lenne, azonban az újra regisztrációs eljárás egyoldalú

eljárás, így tulajdonképpen nincs, aki az elévülési kifogást az első fokú eljárás során érvényesítse. Ezzel a szabály bizonyos mértékig lex imperfectává válhat, amely viszont az indoklásból kitűnően nyilvánvalóan nem lehetett a jogalkotó szándéka.

Az Lvtv. 35. § (2) bekezdése egy határidőt viszont jogvesztőként tételezett: a már megindult eljárásokban a hiányok pótlására adható, 2012. június 30. napjával lezárt eljárási határidőt. Ez esetleg adhat olyan értelmezési lehetőséget, hogy 2012. június 30. napjáig lehetőség lett volna elévülési jellegű kimentésre és a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtására, de csak akkor, ha az elévülést nem kellene hivatalból figyelembe venni.

Eljárási határidő jogvesztőként tételezése emellett áttöri az eddig a határidőkre nézve ismert eljárásjog-tudományi és tételes jogi fogalmakat, rendszereket, valamint szembe megy az ezekre épülő, már hivatkozott jogegységi döntéssel, mely a joggyakorlatra elbizonytalanító, káros hatással van.

Az előbbieket alapján tehát nem határozható meg egyértelműen és a jogbiztonság követelményét kielégítő, kétséget kizáró bizonyossággal, hogy mikor áll be a kötelezettség elmulasztása, melyek ennek a jogkövetkezményei, illetve van-e lehetőség kimentésre és mely időpontig. A bíróság megítélése szerint a szabályozás lényeges kérdésekben jelentkező többértelműsége, értelmezési nehézségei, hatásának nehezebb kiszámíthatósága miatt a jogállamiság elvének részét képező jogbiztonság követelményének nem felel meg, ezzel az Alaptörvény „Alapvetés” Cím B) Cikk (1) bekezdésének sérelmét idézi elő.

2. A jogállamiság sérelme a további alapjog-sérelmek tekintetében szintén fennáll, ugyanis a szabályozás a később hivatkozott szabadságjogok érvényesülését sem biztosítja, mely a jogállamiság lényeges eleme.

b) Egyesülési jog:

Az egyesülési jog – a belső jogi normák közül az Ectv. által meghatározott – lényeges tartalmához tartozik az egyesületek létrehozása, az azokhoz való csatlakozás és a szervezetek működtetése. Az Alaptörvény, illetve az Ectv. meghatározza e jog gyakorlásának alkotmányos korlátait.

Az egyesülési jog e korlátai végső esetben lehetővé teszik magának az egyesületnek mint jogalanynak a megszüntetését (felosztatását, megszűnésének megállapítását) és a rendszerből való szabályozott kivételét is. Erre a jogbiztonság, mint alkotmányos érték védelme, illetve mások alapvető jogainak védelme adhat alapot, a nem vagy nem törvényesen működő, illetve tartósan fizetésképtelen egyesületek, valamint a közhiteles nyilvántartáshoz képest ellentétes tényleges állapot esetében, a korrekció érdekében. A vonatkozó ügyészi törvényességi ellenőrzés (vizsgálat) és bírósági peres eljárás szabályait az Ectv. 11. §-a tartalmazza.

Ez a szabályozás többlépcsős folyamatot rögzít, melyben az egyesülési jog lényeges tartalmát az állami szervek mindvégig tiszteletben tartják, a jog korlátozása az elérni kívánt célhoz képest szükséges és arányos, tehát csak a feltétlen szükséges mértékben érvényesül, az egyesület jogalanyiségének megszüntetése pedig mindig csak végső eszköz.

Így az ügyész – hivatalból vagy jelzés alapján – első lépésként vizsgálatot folytat le, felhívja a szervezetet a törvényes működés helyreállítására. Csak akkor fordulhat keresettel a bírósághoz, ha azt észleli, hogy a szervezet nem működik, illetve a törvényes működését felhívásra nem állítja helyre. Az egyáltalán nem működő egyesület megszűnése csak jogerős ítélettel állapítható meg. A nem törvényesen működő egyesülettel szemben többféle eszköz

áll rendelkezésre, a szervezet maga pedig csak végső eszközként, akkor szüntethető meg, ha a működés törvényessége más eszközzel már nem biztosítható.

Ezzel szemben jelen ügyben úgy szüntetendő meg a jogutód egyesület, hogy a regisztrációs kötelezettség egyszeri – adott határidőt alapul vevő – elmulasztásának azonnali, vissza nem fordítható jogkövetkezménye az egyesület jogutód nélküli megszüntetése. A szabályozás figyelmen kívül hagyja, hogy a szervezet ténylegesen működik-e vagy sem, erről a bíróságnak a döntés meghozatalakor nem vagy csak véletlenszerűen áll rendelkezésre információ. Bizonytalan, hogy a mulasztás egyáltalán kimenthető-e. Továbbműködési szándék esetén a szervezet alapvetően hiába fellebbez az első fokú, kényszer-végelszámolást elrendelő végzés ellen, mert az első fokú bíróság az ügy érdemében másként nem dönthet. A jogerősen elrendelt kényszer-végelszámolás nem visszafordítható, annak a hatályos jogszabályok szerint kötelezően a szervezet jogutód nélküli megszűnésével kell együtt járnia. Ekként a tagok kifejezett továbbműködési szándéka a továbbiakban már nem lenne figyelembe vehető.

A bíróság meggyőződése szerint ameddig az egyesülési jog gyakorlása az alkotmányos kereteken belül van, addig az egyesülési jog törvényesen gyakorolható kell legyen, ennek megsértésétől az államnak tartózkodnia kell, a joggyakorlás feltételeit pedig – az alapjog intézményvédelmi oldalán – biztosítania kell. Amíg nem bizonyítható, hogy a tagok az egyesülési joguk gyakorlásával felhagytak (a szervezet nem működik), addig a szervezeteket egyesületekként létezőknek és működőknek, az egyesülési jogot folytonosan gyakoroltnak kell tekinteni. Ez következik a vonatkozó nyilvántartás közhitelességéből is.

A bíróság meggyőződése szerint az egyesülési jognak az Ltv. szerinti korlátozása olyan mértékű, mely az alapjog lényeges tartalmát sem tartja tiszteletben. Emellett a korlátozás nem áll arányban az elérni kívánt céllal, illetve az nem elkerülhetetlen, nem feltétlenül szükséges: a kívánt eredmény más eszközökkel, például a jelenleg az egyesületekre általában irányadó törvényességi ellenőrzési szabályok megfelelő alkalmazásával (Ectv. 11. § szerinti ügyészi vizsgálat és peres eljárás) is elérhető lenne, adott esetben már önmagában azzal is, hogy a jogalkotó a bíróság köteletségévé tenné a törvényességi ellenőrzési eljárás kezdeményezését a mulasztó egyesületekkel szemben.

Ezáltal a szabályozás az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím I. cikk (3) bekezdésének és VIII. Cikk (2) bekezdésének sérelmét idézi elő, mind alanyi jogi, mind intézményvédelmi oldalról.

c) Lelkiismereti és vallásszabadsághoz fűződő alapjog.

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata szerint az állam jogosult meghatározni: magánszemélyek részére milyen feltételekkel, milyen jogi személyek létrehozását teszi lehetővé. Az állam mind az egyesülési jog, mind más alkotmányos jogok alapján létrejött szervezetek és közösségek jogi személylé válásának feltételeit az illető szervezet vagy közösség sajátosságának megfelelően, eltérően is szabályozhatja.

Az állam élt ezzel a jogával: a korábbi egyházi szervezeteket egyesületekké alakította. Azonban az előbbieken alapján a tagok egyesülési jogának szükségtelen és aránytalan korlátozása az e keretek között folytatott közös vallásgyakorláshoz (kinyilvánításhoz, gyakorláshoz, tanításhoz) fűződő alapjog-rész szükségtelen és aránytalan korlátozását is egyidejűleg megvalósítja. Mindezt az sem enyhíti, hogy a tagoknak nyilvánvalóan nem csak csoportosan van lehetőségük vallásos hitük kinyilvánítására, gyakorlására, vagy annak tanítására.

Ez az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím XXIV. Cikk (1) bekezdésének sérelmét idézi elő.

d) Tisztességes eljáráshoz fűződő jog és a jogállamiság elve:

A tisztességes eljárás (tisztességes módon való ügyintézés) alapkövetelménye, hogy az ügy érdemében hozandó döntéssel érintett személy az érdemi döntés meghozatala előtt az eljárásban félként részt vehessen, – legalább eljárási – jogairól és kötelességeiről érdemi, címzett, a jogkövetkezményekre is kitérő tájékoztatásban részesüljön, az érdemi döntés meghozatala előtt nyilatkozatot tehessen, „védekezhessen”. Ezt erősíti a jogállamiság elve és az önrendelkezés elvéből következő eljárási garanciák alkotmányos követelményei.

a) Civil szervezetek esetében alapértelmezetten az Ectv. 11. §-a szerinti eljárásrend irányadó, melyben e garanciák érvényesülnek.

Eszerint a működés hiányának, illetve (részben vagy egészben) nem törvényes voltának észlelésekor a törvényességi ellenőrzésre jogosult ügyészség dönt a vizsgálat lefolytatásáról, pozitív döntés esetén a vizsgálat keretében és eredményeként a szervezethez felhívást intézhet. Amennyiben az ügyész azt észleli, hogy a szervezet nem működik, vagy a törvényes működését felhívásra nem állítja helyre, úgy keresettel a bírósághoz fordulhat.

A keresetet az ügyész, mint felperes az egyesület, mint alperes ellen indítja. A peres eljárásban az egyesület szervezeti képviselőjét a bejegyzett képviselő (vagy meghatalmazottja), ennek hiányában kirendelt ügygondnok biztosítja, akkor is, ha a szervezet az ügyészi vizsgálat eredményei szerint nem működik.

A peres eljárásban garanciális jelentőségűek a fél jogai. Az eljárásban teljes körű bizonyítás vehető fel, a szervezet védekezését előadhatja. A peres eljárás során felvett bizonyítás eredményeként a nem működő egyesület megszűnése jogerős ítélettel állapítható meg. A nem törvényesen működő egyesülettel szemben alkalmazható eszközök, így a megszüntetés, mint végső eszköz is jogszerűen csak akkor alkalmazható, ha a peranyagból, így a felvett bizonyítás eredményéből alappal vonható le az a következtetés, hogy a működés törvényessége más eszközzel már nem biztosítható. Az ítélettel szemben mind rendes, mind rendkívüli jogorvoslat igénybe vehető, az általános szabályok szerint.

Fizetéképtelenség esetén a felszámolási eljárás rendszere biztosítja a garanciák érvényesülését, azt nem kell hogy ügyészi vizsgálat előzze meg.

b) Ezzel szemben az el nem ismert egyházak jogutód egyesületeinek sorsáról egy hivatalból indult polgári nemperes eljárásban kell döntenet, melynek szabályozási modellje immanensen tisztességtelen. A szervezetet a kényszer-végelszámolás elrendelését megelőzően címzetten nem hívják fel regisztrációs kötelezettségének teljesítésére, kifejezett tájékoztatást mulasztása jogkövetkezményeiről nem kapott. Az eljárásban a szervezet félkénti, az érdemi döntést megelőző részvétele nem biztosított. A szervezetet a mulasztását követően sem lehet jogszerűen felhívni kötelezettsége teljesítésére.

Az eljárásban bizonyítás felvételére nem kerül sor, amely – az eljárás nemperes jellegéből adódóan – eleve csak korlátozott lehetne. Az ügy érdemében való döntést nem előzi, nem előzheti meg annak vizsgálata, hogy működik-e a szervezet, és ha igen, mi a szervezetet alkotó tagok szándéka a továbbműködést tekintve. A bíróság nem hívhatja fel a szervezetet e kérdésekben nyilatkozattételre, mert erre nincs hatásköre (a működés törvényességét csak az

ügyészség ellenőrizheti). Az ügyészség felhívása ezek vizsgálatára pedig gyakorlatilag értelmetlen, mert a vizsgálat eredménye eleve irreleváns.

A szervezet saját megszüntetése ellen tulajdonképpen nem védekezhet.

A mulasztás kimentésének lehetősége a korábbiak alapján vitatható, illetve erősen korlátozott.

Bár a szervezet a Pp. alapján fellebbezhet a döntés ellen (mert a végzés rá nézve rendelkezést tartalmaz), továbbműködési szándék esetén alapvetően hiába fellebbez, mert az első fokú bíróság az ügy érdemében másként nem dönthetett.

A bíróság megítélése szerint az Lvtv. által tételezett eljárásrend, figyelemmel arra is, hogy az eljárás tárgya magának a jogalanyiságnak a megszüntetése, a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog lényeges tartalmából adódó követelményeknek nem felel meg, azt szükségtelenül, aránytalanul korlátozza. Nem felel meg továbbá a jogállamiság elvének sem, mivel a felek eljárási részvételét, a szervezet, illetve tagjai önrendelkezését, a szükséges eljárási garanciákat nem biztosítják megfelelően. (Ezzel némileg analóg helyzet lenne, ha egy természetes személy életéről, vagy cselekvőképességéről anélkül hozhatnának érdemi döntést, hogy a személy eljárási részvétele, joggyakorlása és érdemi védekezése biztosított legyen.)

Ezzel az Alaptörvény „Alapvetés” Cím B) Cikk (1) bekezdésének, valamint „Szabadság és Felelősség” Cím I. Cikk (4) bekezdésén keresztül is a XXIV. Cikk (1) bekezdésének sérelme valósul meg.

e) Hátrányos megkülönböztetés tilalma és a jogegyenlőség sérelme:

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím XV. Cikk (2) bekezdése tiltja a személyek közötti, az alapvető jogok gyakorlására nézve érvényesülő, bármely különbségtételen alapuló hátrányos megkülönböztetést, és az állam – alapjogi szempontból intézményvédelmi – kötelességé teszi az alapjogok gyakorlásának hátrányos megkülönböztetés nélküli biztosítását.

A tiltott megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egyes, összehasonlítható helyzetben lévő személyek (csoportok) között olyan, az egyik fél (csoport) számára hátrányos különbségtétel áll fenn, melynek ésszerű indoka nem igazolható.

Jelen esetben adott az egyesülési joggal rendelkező személyek, illetve az általuk alkotott egyesületek két csoportja.

1. Az egyesületek, illetve tagjainak általános csoportja,

2. Az előbbi csoportból kiemelten, az el nem ismert egyházak jogutód egyesületei, illetve azok tagjai.

A bíróság megjegyzi, hogy a csoportképző ismérv nem önmagában az egyesület alapcélként vallási tevékenység végzésére irányuló jellege, mivel az ilyen egyesületek, illetve tagjai mindkét csoportba tartozhatnak (de egyidejűleg csak egy csoportba). Pl. az újonnan alapított ilyen egyesület és tagjai az első csoportba, míg a speciálisan származékosan (egyház jogutódként) létrejött egyesület és tagjai a második csoportba sorolhatóak.

Az alaphelyzet az előbbieket alapján a bekövetkezett változások törvényes határidőn belüli bejelentésének elmulasztása, ezzel a törvényes működéstől, illetve a közhiteles nyilvántartás

adattartalmától való eltérés, illetve a működés hiányának valószínűsége. (Példák e helyzetre mindkét csoportból: a képviselő lemondását követően nem választanak új képviselőt, vagy a választást határidőn belül nem jelentik be; a székhely megváltozott, az eredeti székhelyen a szervezet nem lelhető fel, de az újat nem jelentették be; a szervezet típusa nem egyház, hanem egyesület, de a szükséges változtatásokat határidőn belül nem hajtják végre, és nem indítják el a kapcsolódó bírósági eljárást).

A változások bejelentésére némileg leegyszerűsítve mindkét csoportnak lényegében azonos időtartam áll rendelkezésére, ha a 2012. február 29. napi határidőt véghatáridőnek tekintjük [Cet. 37. § (1) bek. szerinti 60 nap, illetve Lvtv. 35. § (1) bek. szerinti, az Lvtv. hatálybalépésétől számított két hónap].

A szabályozás a két csoport esetében jelentősen eltérően reagál lényegét tekintve azonos alaphelyzetre.

a) Az egyesületek döntő többségére (első csoport) nézve a bejelentési határidő elmulasztásának nincs közvetlen törvényi jogkövetkezménye, a szabályozás tulajdonképpen *lex imperfecta*.

Amennyiben vagy a bíróság, vagy más szerv észleli a törvényes működés, vagy általában a működés hiányára utaló jelet, az ügyészségnél kezdeményezheti a működés törvényességének ellenőrzését, melynek (illetve az azt követő bírósági szakasznak) a lépéseit, illetve az eljárás jellegét korábban már részleteztük, de bizonyos terjedelemben most szükséges megismételnünk, a fennálló hátrányos különbségtétel plasztikus bemutatása végett.

A jogalkotó a teljes folyamat során megengedi, hogy a tagok – felhívás alapján – lépésről lépésre egy szabályozott, szélesebb időintervallumban címzett lehetőséget kapjanak a törvényes működés biztosítására, helyreállítására, akkor is, ha a mulasztásban vétkesek. A szervezet feloszlata, illetve megszüntetése csak végső eszköz, a jogsértés súlyától, illetve attól függően, hogy a tagok többszöri felhívásra, a következmények ismeretében sem állították-e helyre a törvényes működést.

Ha a tagok felhagytak az egyesülési jog gyakorlásával, vagy az egyesület tagjainak száma a törvényi korlát alá csökkent, a hatáskörrel rendelkező illetékes bíróság bizonyítás eredményeként, a szervezet részvételét és érdemi védekezését is biztosító peres eljárásban jogerős ítélettel állapíthatja meg a szervezet megszűnését.

Mint azt már korábban is rögzítettük, a szabályozás a törvényességi ellenőrzési eljárás és az azt követő bírósági eljárás folyamatában végig, egészen a bíróság érdemi döntésének meghozataláig biztosítja annak lehetőségét, hogy a tagok a folyamatot visszafordítsák, egyesülési jogukat továbbra is gyakorolhassák, a törvényes működést helyreállítsák, vagy új tagokat toborozzanak. A bíróság megjegyzi, hogy még az önkéntesen elhatározott feloszlást követő végelszámolás során is van jogi lehetőség a működés folytatásának elhatározására és a végelszámolás megszüntetésére. Még a felszámolási eljárás során is van lehetőség a működés helyreállítására (a kényszer-végelszámolásból átfordult felszámolás kivételével).

b) A második csoport tagjaira ezzel szemben a szabályozás lényegesen szigorúbb, és ezzel hátrányosabb jogkövetkezményeket ró. A két hónapos határidő elmulasztása többé-kevésbé azonnal a kényszer-végelszámolás keretében való jogutód nélküli megszüntetéshez kell vezessen. (Azért „többé-kevésbé”, mert mint már láttuk, tisztázatlan a kimentés jogi lehetősége. De még a 2012. június 30., mint záró határnap figyelembe vétele esetén is a

1363 Budapest. Markó u. 27.

14.Pk.60.634/2003/10-I. sz.

rendelkezésre álló határidő jelentősen szűkebb annál, mint ami a többi egyesületnek, illetve tagjainak a törvényes folytatás lehetőségéhez időben rendelkezésére áll.)

A mulasztás esetén, akár működik a szervezet, akár nem, akár tovább kívánnák azt a tagok működtetni, akár nem, akár helyreállítható a törvényes működés, akár nem, a bíróságnak hivatalból indított polgári nemperes eljárásban el kell rendelnie az egyesület vissza nem fordítható kényszer-végelszámolását, és jogutód nélkül meg kell azt szüntetnie. Ez az ügy érdemében meghozható egyetlen lehetséges bírósági döntés. A szervezet tagjainak esetleg kifejezetten kinyilvánított továbbműködési szándéka többé már figyelembe nem vehető.

A bíróság nem látja ésszerű indokát a két csoport közötti, az egyikre nézve jelentősen hátrányosabb különbségtételnek, sem az érintett szervezetek tevékenységének jellegéből, sem társadalmi súlyából és helyzetéből, sem jogi státusából (illetve azok rendezetlenségéből) adódóan. Az egyházak jogutód egyesületei körében nincsenek az általánoshoz képest súlyosabb működési zavarok, vagy az általánosnál szigorúbb fellépést indokló, súlyosabbnak értékelhető visszaélések. A rendezetlen státusnak nincsenek olyan következményei, melyek annak – az általános szabályokhoz képest – jóval gyorsabb és szigorúbb felszámolását, akár a szervezet rapid megszüntetését indokolnák, abban az esetben sem, ha maga a szervezet nem működik. Az a preconcepció, hogy az újra nem regisztráló szervezet valójában nem működik, ezért azt már eleve jogutód nélkül meg is lehet szüntetni, sokszor lehet valós, de mivel nem minden esetben az, ezért összességében mégis téves.

A hátrányos különbségtétel a már kifejtettek szerint a jelen indoklásban korábban hivatkozott alapjogok gyakorolhatóságára is kiterjedő eredménnyel jár, azok érvényesülését szükségtelenül és aránytalanul korlátozza, egyes esetekben az alapjogok lényeges tartalmának sérelmét is eredményezve.

Ezáltal a bíróság álláspontja szerint a szabályozás a két csoport tagjait tekintve alapvető jogok gyakorlása tekintetében megvalósuló, tilalmazott hátrányos megkülönböztetéshez és a jogegyenlőség elvének sérelméhez vezet, mely az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” Cím I. cikk (4) bekezdésén keresztül a „Szabadság és Felelősség” Cím XV. cikk (1)-(2) bekezdésének sérelmét eredményezi.

Fennáll a megalapozott lehetősége annak, hogy olyan szervezet kényszer-végelszámolását is el kellene rendelni, és azt jogutód nélkül meg kellene szüntetni, amely ténylegesen működik, és amely adott esetben tovább is kívánna működni, akár a törvényi szabályozás ellenére is. Elképzelhető az is, hogy jó néhány, még működő szervezet tagjai lényegében a törvényi tilalom hatására, döntően kényszerből határoznak a működés megszüntetése mellett.

Több olyan esetben is érkezett visszajelzés pl. az adóhatóságtól, vagy jogi képviselőktől, melyek olyan, el nem ismert egyház jogutódjaként továbbra is működő szervezetről szóltak, melyek elmulasztották a változás határidőn belüli bejelentését, de szándékukban állt tovább működni. Az eljáró titkár értesült olyan jogesetről, melyben a szervezet képviselője a bírósági szakaszban akként nyilatkozott, hogy nem tudott a törvény vonatkozó szabályairól, annak teljesítésére őket kifejezetten nem hívták fel. Tudomása van olyan esetről is, melyben a szervezet képviselője kifejezett továbbműködési szándékot jelzett. Nem hivatalos tudomással bír olyan esetről is, melynek keretében a vonatkozó iratokat a szervezet igazolhatóan más szervhez nyújtotta be, mely az iratokat nem továbbította határidőn belül a nyilvántartó bírósághoz.

Az eljáró titkárnak hivatalos tudomása van arról, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal több olyan ügyben is megkereste a bíróságot adott jogutód szervezet státuszával kapcsolatban, amelyben a szervezet regisztrációs kötelezettségét nem teljesítette. A létező és fel nem függesztett adószámmal rendelkező szervezetek eddig az adóhatóság felé vélhetően teljesíthették bevallási kötelezettségeiket, és nem zárható ki, hogy a megkeresés mögött az is áll, hogy SZJA 1 %-os felajánlások is érkezhettek részükre. Ezek lehetnek a tényleges működésre utaló jelek is.

Mivel mindezen körülmények fennállása a jelen tanács által intézett kényszer-végelszámolási ügyekben nem zárható ki, ezért az eljáró bíróság egységesen, minden, az adott tanácshoz tartozó ilyen tárgyú ügyben az eljárás rendelkező rész szerinti felfüggesztése és az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése mellett döntött.

Az eljáró bíróság meggyőződése szerint alkotmányosan a jelenleg általában az egyesületekre irányadó szabályok alkalmazásával érhető el a jogalkotó által elérni kívánt cél és eredmény, a regisztrációs kötelezettségüket elmulasztó egyházi jogutód egyesületekkel szemben.

F) Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezési jogosultsága

Az eljáró bíróság rögzíti, hogy a kényszer-végelszámolási ügyben a kényszer-végelszámolás elrendelése kérdésében egyesbíró hatáskörében bírósági titkár önállóan is eljárhat, ezáltal a bírósági titkárnak is joga van az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni.

Az ügyben első fokon a jelen eljárásban is alkalmazandó Pp. 11. § (1) bekezdése szerint egyesbíró jár el. A Cet. 5. § (2) bekezdése alapján a kényszer-végelszámolási ügyben, mint speciális változásbejegyzési ügyben a Cet. biztosítja a bírósági titkár önálló első fokú eljárását. A Ctv. 2012. február 29. napján hatályos 116. § (6) bekezdése alapján a kényszer-végelszámolás szabályainak mögöttes joganyagát a végelszámolás szabályai, illetve a Ctv. ezen keresztül mögöttes szabályai képezik. A Ctv. 1/A. § (1) és (2) bekezdése összevetésével végelszámolási ügyekben a bírósági titkár önállóan eljárhat, a végelszámolói kifogások ügyében való döntéshozatal kivételével. A tárgyi eljárás a Ctv. 1/A. §-ának hatálybalépését követően indult meg.

Ezért a bíróság a Cet. 5. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 155/B. § (3) bekezdése alapján mérlegelési jogkörében hivatalból a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

A fellebbezési jog kizártsága a Pp. 155/B. § (4) bekezdésén alapul.

Budapest, 2013. február 21.

dr. Tóth László István s.k.
bíróági titkár

A kiadmány hiteféül:
Kovács Ióna
tiszttviselő

